

Piotr L. Wilczyński, *Geografia przemysłu zbrojeniowego Europy*, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Kraków 2019, ss. 256.

Powstałe w 2008 roku Polskie Towarzystwo Geopolityczne jest samo w sobie bardzo ciekawą inicjatywą naukowców zajmujących się tematyką należącą do pogranicza geografii, szeroko rozumianych nauk o polityce i nauk wojskowych. Publikuje ono coraz więcej interesujących prac badawczych, do których zaliczyć trzeba studium Piotra L. Wilczyńskiego, adiunkta w Zakładzie Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

We wstępie autor nakreślił przedmiot badań geografii przemysłu zbrojeniowego, jej stosunek do innych dziedzin wiedzy, jej historię oraz stosowane metodologie. W drugim rozdziale znaleźć możemy krótką prezentację przemysłu zbrojeniowego na tle innych działów gospodarki, charakterystykę uzbrojenia współczesnych armii, analizę problemów technologicznych i ekonomicznych produkcji, jej organizacji oraz rankingi poszczególnych rodzajów uzbrojenia. Ciekawe, że, według autora, jedynie w dziedzinie armatohaubic samobieżnych polski produkt „Krab” znalazł się w pierwszej dziesiątce tego sprzętu.

W dalszej części tego rozdziału autor przedstawił układ przestrzenny produkcji zbrojeniowej w świecie, rozmiary i kierunki światowego handlu bronią oraz dynamikę wydatków zbrojeniowych poszczególnych państw w latach 1993–2018 (s. 58). Z danych tych wynika jednoznaczna dominacja USA, ale także błyskawiczny awans Chin, Indii i Arabii Saudyjskiej. Widać też dramatyczne załamanie tego trendu w przypadku Rosji pod koniec lat dziewięć-

dziesiątych i ponowny, szybki wzrost wydatków zbrojeniowych tego kraju w ostatnich latach. Polskie wydatki zbrojeniowe wzrosły z 4,5 mld \$ w 1993 roku do 10,8 mld \$ w 2018 roku, podczas gdy rosyjskie – z 42,5 mld \$ do 64,2 mld \$, a niemieckie – spadły z 50,1 mld \$ do 46,2 mld \$. Co ciekawe, z punktu widzenia konfliktu na Bliskim Wschodzie dane te, jeśli im wierzyć, wskazują na względną słabość Izraela i Iranu. Wydatki zbrojeniowe Iranu nie przekraczają wydatków w Polsce, a Izraela są większe od polskich jedynie o połowę. Wydatki Arabii Saudyjskiej są zaś ponad sześciokrotnie większe niż Izraela. Do państw najbardziej obciążonych wydatkami zbrojeniowymi, w wymiarze ich odsetka w odniesieniu do PKB i budżetu, należą Arabia Saudyjska, Białoruś i większość państw arabskich.

W kolejnych rozdziałach pracy autor zajął się lokalizacją produkcji poszczególnych rodzajów uzbrojenia. Rozdział trzeci dotyczy broni strzeleckiej, czwarty – sprzętu pancerno-zmechanizowanego, piąty – artylerii, szósty – floty wojennej, a siódmy – lotnictwa. W rozdziale ósmym autor przeanalizował kwestie związane z wydobyciem surowców strategicznych do produkcji broni, zaś rozdział dziewiąty poświęcony jest cywilnym gałęziom gospodarki związanym z produkcją zbrojeniową, a więc energetyce, przemysłowi petrochemicznemu i hutnictwu. W sumie wraz z publikacją tomu Piotra L. Wilczyńskiego otrzymaliśmy bardzo solidne kompendium wiedzy na temat, którym dotąd w Polsce zajmowało się niewiele osób.

Wojciech Roszkowski
Instytut Studiów Politycznych PAN
ORCID: 0000-0002-7736-2013
wojciech@roszkowski.pl